

συνταγματάσχηδες ή μιὰ μεροληψία από κατώτερους αξιωματικούς,, όλοι θά χερσοκροτούσανε και θνά λέγανε :

—Οί άνθρωποι πάνε να έξασκήσουν τὸ ἐπάγγελμά τους!

Μὰ ἐγὼ ὁ γιωχὸς οἰκογενειάρχης ; Ἐγὼ ὁ βιο-

παισιός; Ἐγὼ ὁ εἰρηνός γιος, ὁ δευτερότοκος ἄνθρωπος, τὸν οὔτε κόττα ἔφαζα ποτὲ μου, πὼς θὲς νὰ ἐνθουσιαστῶ με πολέμου; και νὰ ζητωκραυγάσω γιά...;

Κλάψε με, Νουμά μου, κλάψε με... .

Διὰς σου ΠΑΛΙΟΤΟΜΑΡΟΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

ΓΙΑ ΤΑ ΝΟΘΑ

Στὴν προχθεσινὴ συγκέντρωση τοῦ «Σύνδεσμου τῶν Ἑλληνίδων ἐπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Γυναικός» ὁ κ. Γ. Μαριδάκης ἀσχολήθηκε με τὸ θέμα τοῦ ἑθνικοῦ γενικοῦ προγράμματος τοῦ Σ. Ε. Α. Γ., τὴν ἀναζήτηση τῆς πατρῴτητας και τῆς ἐξαιτίας τῆς ὑποχρέωσης τοῦ πατέρα ἀπέναντι μητέρας και παιδιοῦ.

Ἀὐτὸ φαντάζομαι νὰ ἐπύρχει ἄνθρωπος διανοούμενος, ποὺ νὰ μὴ συλλογίστηκε, λίγο ἢ πολὺ, τὴ θέση τῶν νόθων παιδιοῦ ποὺ μέσα στὴν κοινωνία, ποὺ πολιτισμένη θέλει νὰ λέγεται, ἀποτελοῦν στίγμα ζωτικῶν πότων πολιτισμοῦ τῆς, με τὴν ξεχωριστὴ καταδικωμένη κοινωνία, ποὺ σχηματίζουνε καὶ δυστυχισμένα αὐτὰ πλάσματα.

Σήμερα, ποὺ κάθε τοῖχος φυλακῆς ζητᾶνε νὰ σωριαστῆ, ποὺ κάθε ἀλυσίδα πρόληψης γυροῦμε νὰ σπάσει, με ἀλλιώτικο μάτι βλέπουμε τὴ θέση τῶν ἀνθρώπων ποὺ ἐρωτεύονται χωρὶς τὴ συγκρατήσεσιν τοῦ γαμοῦ νόμου, και μ' ἀλλιώτικο μάτι πρέπει νὰ δοῦμε τὰ παιδιὰ ποὺ οἱ τέτοιοι ἐλεύθεροι γάμοι παρουσιάζουνε. Κι ἂν γιὰ πολλοὺς σημερινὸς κοινωνικοὺς λόγους πρέπει νὰ ἀνεχόμεστε ἀκόμα μερικὰ δεσμά και νὰ κρίνουμε οὐ σφάλμα τὴν ἐλεύθερη ἐνωσὴν δυὸ ἀνθρώπων ποὺ, ξαίροντας τὴ σκληρότητα τῶν νόμων και τὶς σημερινὲς συνθήκες τῆς ζωῆς, ἐνεργοῦν ἐναντιὰ τοῦ, πὼς γίνεται με τὴν ἴδια λογικὴ νὰ κοῦνομε νὸ ἀνεύθυνο παιδί, ποὺ βρισκεται ἄξια νὰ μέσα σὶν γάμο χωρὶς γοῦεις, ντροπισμένο γιὰ τὴ γέννησὴ του, παραμερισμένο ἀπὸ ὅλους ; Και τί πρέπει νὰ περιμένομε ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ποὺ, ἀντὶς ἀγάπη, τὸν προσηδέεται στὴ ζωὴ ἢ ἐγκαταλείπει, ἢ ἀποστραφῆ, ἢ καταδικῆ τῆς κοινωνίας; Και πὼς νὰ μὴ λουφάξει στὴν καρδιά τοῦ ἄδικα σιγματομένου παιδιοῦ κάθε κακὴ ὀσμὴ, πὼς νὰ μὴν ἐνπνύσει σὺν γιὰ μέσα του μῖσος ποὺ εἶναι ἔτοιμο νὰ καλιόσει ὀλέκσει τὴν ἀνθρωπότητα γιὰ νὰ τὴν πνίξει; Πόσα ἀπ' αὐτὰ τὰ νόθα παιδιὰ θὰ μᾶς ἔδωκεν κἀλοὺς πολίτες, ἴσως καὶ ἑξαιρετικὰ τῆς κοινωνίας πολιτισμοῦ, ἂν ἡ ἴδια ἢ κοινωνία τοὺς φερνόντανε ὄχι σὰ μητρονιά, ἀλλὰ σὰ μάνα, δείχνοντας φιλοστοργία ποὺ θὴν τὰ δεχότανε στὴ γέννησὴ τους, γιὰ νὰ τοὺς εἰτοιμάσει πρὸς τὴν ζωὴ, τουλάχιστο ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὴν ἄδικη ντροπὴ και τὴν καταδικῆ ;

Ὁ Σ.Ε.Α.Γ. νιώθοντας τὸ ἄδικο αὐτὸ ποὺ γίνεται και στὴν Ἑλλάδα, θέλησε νὰ ἐργαστῆ γιὰ νὰ τὸ διορθώσει. Πένοι εἶγε ποικαλέσει συζήτηση ἀπὸ ἐιδικὸς ἐπιστήμονες γιὰ νὰ φωτιστῆ ὁ ἴδιος σὶν τὴ θὰ εἶταν ὄχι νὰ γίνει και σὶν τόπο μας, ποὺ

νὰ μπορεῖ, με τὶς τωρινὲς κοινωνικὲς συνθήκες και ἀντίληψες, νὰ πραγματοποιηθῆ. Κ' ἐπειτα ἀπὸ τὴ συζήτηση, ὁ Σύνδεσμος, ἀποκρυσταλλώνοντας τὶς συμπερίσματα, παρακάλεσε τὸν κ. Μαριδάκη νὰ πλάσει νὰ ἐπεξεργαστῆ προσχέδιο νόμου ποὺ θὰ τὸν νιοθετοῦσε ὁ Σύνδεσμος και θὰ τὸν ἐπέβαλε στὴ Βουλὴ και θὰ ζητοῦσε γὰ ψηφιστῆ. Αὐτὸ τὸ προσχέδιο νόμου ἀνάπτυξε τὴν περασμένη Δευτέρω ὁ κ. Μαριδάκης, μωροστὴ ὁ ἕνα περὶ και φωτισμένο ἀκροατήριον.

Πρὶν τὸ ἐκθέσει, ἔκανε ἐπισκόπησιν τῶν νομοθεσιῶν τῶν διαφόρων Κρατῶν, ἀνωγορικὰ με τὸ θέμα του. Μᾶς εἶπε πὼς σὶν 180 αἰῶνα ἐπιτάχτηκε στὴ Γαλλία ἢ ἀναζήτηση τῆς πατρῴτητας, ὅποτιν, ὅσομα ἀπὸ τὴν ἀπόδειξὴ τῆς, ἢ ἐγκαταλειμμένη ἄδικα μητέρα ἔχειρε τὰ ἴδια δικαιώματα γυναικὺς ποὺ διαζεύχτηκε ἀπὸ ὑπατιότητα τοῦ ἀντροῦς.

Στὸ 190 ὅμως αἰῶνα ἢ ἀναζήτηση αὐτὴ ἀπαγορεύτηκε σὲ ὅλη τὴν Ἑυρώπη γιὰ λόγους πολλοὺς, ὅπως τὸ δυσκολοαπόδειχτο τῆς πατρῴτητας, τὸ κοινωνικὸ σκάνδαλο ἢ ἢ ἴδω τῆς ἐκπονήσεως ποὺ νόμιμο γάμου με τὸ μέσο τῆς τιμωρίας τῆς γυναικὺς ποὺ ἐλεύθερα παραδίνεται σὶν ἄντρο. Κατὰ τῆς ἀπαγορεύσεως κηρύχτηκε ὁ συντάχτης τοῦ Ἑλβετικοῦ Κώδικα, Χοῦμπερ, σιγνίζοντας τὴ γνώμη του σὶν προτιπότερη σύμβουσις μεταξὺ τοῦ ἀντρο και τῆς γυναικὺς.

Νεώτερες νομοθεσίες, ὅπως ἡ Νορβηγικὴ, ἡ Γερμανικὴ, ἢ Ἑλβετικὴ, ἢ Γαλλικὴ, ἐπιτρέπου τὴν ἀναζήτηση τῆς πατρῴτητας, βοηθώντας τὴ μητέρα, προσεταιρόντας τὸ νόθο παιδί ποὺ, μετὰ τὴν ἀπόδειξιν, ἀποχτᾶ τὸ δικαίωμα τῆς διατροφῆς του ἀπὸ τὸ κληρονομικὸν πατέρα, ἢ τὴν ἐξίσωσὴν του με τὸ νόμιμο παιδί, σύμφωνα με τὶς ἐιδικὲς κάθε γοῦα περιπτώσεις και τὴν ἐιδικὴ κάθε Κράτους νομοθεσία.

Μόνον στὴν Ἑλλάδα ἔβρινε πῶς ὁ σημερινὸς νομὸς ζητήματα, και γι' αὐτὸ ὁ κ. Μαριδάκης, ἐγκαιριάζοντας τὴ συζήτηση τοῦ θέματος, ἔκανε τὴν εἰσαγωγὴν του, προτεινόντας τὸ προσχέδιο νόμου γιὰ τὴν προστασία τῆς μητέρας και τοῦ νόθου παιδιοῦ, σὶν ἄσθερα τοῦ ὁποίου, ὅπως σιγοπτικὰ ἀναφέρω, ἀναλόγως με τὶς περιστάσεις, σύμφωνα με τὶς ὁποῖες γεννήθηκε τὸ παιδί, ἀπαγογὴ λόγων γάμο, ὅποσοσο γάμου, παρεδικῆ ἢ παρατεταμένη σχέση τῶν γονέων, και ἄλλα, δίνεται στὴ μητέρα δικαίωμα ἀγωγῆς και τὸν πατέρα, ἀπαίτηση διατροφῆς τῆς, ἀκόμα και ἀπαίτηση χρηματικῆς ἀποζημίωσης, ὑποχρέωση ἀναγνώσεως τοῦ παιδιοῦ ὡς γνήσιου, διατροφῆ και ἐκπαίδευσῆς του, κληρονομικὰ δικαιώματα τοῦ παιδιοῦ ἀπέναντι τοῦ πατέρα.

Μετὰ τὴν ἀναγνώριση τοῦ παιδιοῦ, ὡς γνήσιου, ὅποτιν ἀρχίζει ἢ ἐνάσκηση τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, μπορεῖ τὸ δικαστήριον, ἂν ἢ ἐξουσία αὐτὴ ἀποδειχθε-

ται βλαβερή για το παιδί, γὰ τὴν ἀπορρίπτει, βά-
ζοντας το σὲ ἐπιτροπεία.

Τὴν πρόταση τοῦ κ. Μαρ. ἀκολούθησε διαλογικὴ
συζήτηση μεταξὺ τοιμομαθῶν, οἱ ὅποιοι κατέληξαν στὴ
γνώμη τῆς εὐρύτερης συζήτησης τοῦ προσχέδιου σὲ
συνεδρίαση εἰδικῆ γιὰ τοῦτο.

Ἡ ἐντύπωση ὅλων τοῦ ἀκροατήριου εἶταν πῶς ὁ
Σ. Β. Α. Γ. φαίρει γὰ θοῖσκει τὸν καταλληλότερο
τρόπο γιὰ τὸ ξετίλημα καὶ τὴν πραγματοποίηση τοῦ
φωτισμένου καὶ υἱοσπαστικοῦ προγράμματός του.

ΚΛΕΑΡΕΤΗ ΜΑΛΑΜΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

**Πάνος Δ. Ταγκόπουλος: «Δυρικά» (ἐκδοση Ἀ-
θηναϊκοῦ Βιβλιοπωλείου). — Α. Ἀργη :
«Νύχτες». — Θρ. Καστανάκη: «Οἱ Ἑρη-
μιές τοῦ Ἠλιόχαρου». — Δόγγου: «Δάφνης
καὶ Χλόη». — Θρ. Σταύρου: «Δρόμοι καὶ
Μονοπάτια.**

— Ἀπὸ τοὺς νέους ποιητὲς ὁ κ. Πάνος Ταγκό-
πουλος, ἀναμὴ ἴβουλα ἔχει κἀτὶ τὸ ξεχωριστό. Ἡ ποι-
ησὶ του κλείνει μὴ δόξα καὶ τὸ τραγοῦδι του
βγαίνει ἀπὸ μὴ ἀληθινὰ ρεαλιστὴ ὁρμὴ καὶ ζωντάνια.
Εἶναι τὸ κρυώτερο χαρακτηριστικὸν ποὺ χιπᾷ
στὰ μάτια καὶ τοῦ πῶ ἐπιπόλιον ἀναγνώστη. Προ-
τέρημα — γιὰτὶ ἐγὼ τὸ βρίζω — ποὺ ἀπὸ
τὴν πρώτη ποιητικὴ συλλογὴ του, τὴς «Λοσοσταλί-
δες» (1916), ξεχώριζε ἐμφαντικά.

Ὁ ποιητὴς τῶν «Δυρικών», ποτισμένος μὲ τὴ
Νοηματικὴ ἰδεολογία, ἀναδραμεμένος μέσα σὲ ζων-
τανότερο περιβάλλον ποὺ ἔχει τὴ δείξει τὴ τελευταία
εἰκοσι χρόνια ἢ Νεοελληνικὴ σκέψη, φέρνει βαθεῖα
καὶ συνειδητὰ τὴν ἐπιρροὴ τῶν γέρον του. Καὶ σ' αὐ-
τὸ πρέπει γὰ σταμνήσουμε κάπως: Ἀγάπη σὲ κάθε
ζωντανό, δοξολογία τῆς ἀλήθειας πρὸ παντός, καὶ
σὴν ἐκδήλωση καὶ σὴν ἐμπνευσι. Ὁ νέος ποιητὴς,
μακριὰ ἀπὸ κάθε ὑποκίτο καὶ ονομαστικὸ μυστικισ-
μῶ, μακριὰ ἀπὸ κάθε ξεζητημένο, μαϊμουδιτικὸ
ψευτοκλασικισμῶ, ἔξω ἀπὸ τὴ γελοία ἐπίδειξι ποιη-
τικῶ ἀριστοκρατισμοῦ, ἀγίγει τὴν ψυχὴ του γὰ ξε-
χωθεῖ εἰλικρινὰ σ' ὅτι ποὺ σφαιρεῖ. Εἶναι ὁ πῶ
σπονδαῖος ἔπιπνος γιὰ τὸν ποιητὴ, ἔπιπμος ποὺ δὲ
διστάζω καθόλου γὰ τὸν γὰν γιὰ τὸν κ. Π. Ταγκό-
πουλο. Κι ἂν ἢ ποίησὶ του δὲν ξεχνόταν μὲ μὴ Πα-
λαμικὴ γενικότητα, κι ἂν τὸ τραγοῦδι του δὲν ἄγγι-
ζε κάποιες ἐσώτερες, λεπτεῖς, διάφανες ψυχικὲς σφί-
κνήσεις, κι ἂν ἢ σκέψη του δὲν ἀγκάλλιαζε κάποια
βαθέτερα προβλήματα, ὅμως θάγναι ἢ εἰλικρινεία
αὐτὴ γὰ τοῦ δώσει τὴ θέσι ποὺ τοῦ ἀξίζει, καὶ γὰ
κάνει κάθε δίκαιον ἀντικειμενικὸν κριτικὸν προσεχτικὰ γὰ
στάματῆσι μὴ προσὰ σὲ τἀλέντο τοῦ νέου ποιητῆ.

Ἔτσι καθαρὰ πῶ ξεχωρίζονται τὰ χαρακτηρι-
στικὰ τῆς ποίησὶς του: Εἰλικρινεία σὴν ἐμπνευσι,
ἀποδομένη μὲ μὴν ἀληθινὴν ρεαλιστικὴ ὁρμὴ. Καὶ τὰ
δύο ἀναμφίβουλα ποὺς λυρικοὺς ποιητὲς ἀπὸ τὰ πῶ
ἀξιοζήλευτα. Μὲ τέτοια χαρακτηριστικὰ προικισμένος ὁ
ποιητὴς τῶν «Δοσοσταλίδων» δὲν εἶναι περιεργὸ
πῶς ξεχωρίζει. Ἔχει ἀσφαλῶς τὸ καλύτερον ὄλιον
γιὰ γὰ χέσις ἕνα ποιητικὸν παλάτι ἀπὸ τὰ στερεότερα
καὶ τὰ διαλεχτότερα. Ὅταν ὑπερβολὴ ἂν λέγαμε
πῶς ἴδωμε κίβλας, Ἀκόμα τοῦ λείπει τὸ μεγαλό-

πνοο τραγοῦδι. Ὡς τώρα δὲ μῶς ἔχει δώσει πῶ
προσωπῆματα γιὰ τὸ μέλλον, καὶ ἢ μῶσα του δὲν
ἔχει ἐξαντλήσει τὸ μέτρο τῆς δυναμικότητάς τῆς. Γι'
αὐτὸ καὶ τὰ «Δυρικά» του, ὅπως καὶ οἱ «Δοσοσταλί-
δες» του, δὲν πρέπει γὰ χωθεῖν πῶς ἄρχῃ ἐνὸς
δρόμου, ποὺ ὅλα τὰ σημάδια μῶς δείχνουν πῶς θά-
ναι λαμπρός.

Μεταξὺ τῶν δύο συλλογῶν του αὐτῶν, ἢ διαγορῆ
μικρῆ. Μποροῦσαν θαυμάσια γὰποτελέσων ἕνα τό-
μο, γιὰτὶ καὶ ἢ εὐοπερικότητά τους εἶναι ἢ ἴδια. Γι-
ναίκα καὶ Φύσι εἶναι ἢ κοινὴ μεγάλη πηγὴ καὶ γιὰ
τὰ δύο ἔργα. Μὴ τὴς σφαιρῆσες ποὺ παίρνει — σφαι-
κνήσες ποὺ γαίνεται πῶς τὴς κίβει βαθεῖα — τὴς
ἀγίγει γὰ ξεχωθεῖν μὲ τὴν εἰλικρινεία τῆς ἐντίπω-
σὶς τους. Μόνον πῶ στὰ «Δυρικά» κάποτε θέλει πῶ
ἐπιτηδεμένα γὰ τὴς παραστήσει. Μὴ εὐτυχῶς αὐτὸ
εἶναι ὁ ἐλάχιστος μέρος.

Στὴ Φύσι ὁ κ. Π. Ταγκόπουλος ἔχει μὴ ἰδιαίτε-
ρη ἀγάπη. Στὰ τραγοῦδια του περιέχει μὴ πῶ γι-
στολαστικὴ. Φαίρει γὰ ζωγραφίζει μὲ γνήσιον χροῖμα
καὶ τὴς πῶ λεπτεῖς ἀπόχρωσες τῆς Ἀπικῆς γῆς.
Δείχνει πῶς ἔζησε πῶς κοινὰ σὴ Φύσι καὶ τὴν ἀ-
γάπησε καὶ τὴν ἐνίσωσε σὴς στιγμὲς ὅλων τῶν ἐκ-
δηλώσεων. Τὸ χροῖμα του ἀλλάθη το καὶ γίνο. Λέγει
ἀπὸ τοὺς νέους ἔχοντε τὸ χάρισμα αὐτό. Ὅς περισσό-
τεροι φαίροντε τὴ Φύσι καὶ κἀνοινε τὴς παραβολὲς
τους μὲ γαινήμενά τῆς, καθισμένοι σὲ γοργεῖο τους.

Ἡ γυναίκα μέσα στὰ «Κόκκινα Κρῆνα» — μέρος
τῶν «Δυρικών» — μένει ὅπως γαίνεται σὲ κάθε
νέο. Ἀν παθαίνει καμὴ ἐξιδανίκερη, γιὰτὶ πῶς
σὴν ἀνθρώπο μὲ τὴν ἴδονη ποὺ σφοδρὰ μὴ σὴν
ἀίστησι τὴ Λιουσιακὴ. Ὡς τόσο ὁ πνευματικὸς ἄν-
τρας ὁ ὅλα ζηταί γὰ θάλει κἀτὶ ἀπὸ τὴν ψυχὴ του,
καὶ σὴς στιγμὲς τοῦ μεγαλύτερον σφαιρῶ μὴ μὴ-
οῦ:

«Κ' εἶναι γοῦς τὸ μὴδῆσι
σὴ δικὴ σου πηγὴ,
Τὸ τραγοῦδι μου θοῖσι
κ' ἢ ἐμπνευσι μου γοργῆ!».

Μὴ ἐκεῖνο ποὺ μ' ἀρέσει ξεχωριστὰ σὲ τραγοῦδι
τοῦ κ. Π. Ταγκόπουλου, εἶναι ἢ ψυχικὴ ζωντάνια
καὶ ἢ ρεαλιστικὴ δόξα ποὺ τοῦ ἔχει ἐμφνευμένη ὁ
ποιητὴς του. Μ' ἀνακούσι διαβάζω πάντα τὸ τρα-
γοῦδι του. Μοῦ δίνει τὴν ἀντίποση γοργῆς ἀνθρώ-
που ζωντανῶ, ἀληθινὰ νέου, καὶ τέτοιους ἀνθρώ-
πους πῶς τοὺς δῆμοσι σὴν μακάρια γοργα μας!
Μοῦ κἀνει κάποτε φορητὴ ἐντίπωση ἢ προσοποιημένη
παθητικότητα καὶ μελαγχολία κάποιων καινούργιων
ποιητῶν καὶ μοῦ φέρνει ἀηδία ἢ ψευτομυστικιστὰ
κι ὁ φρενῆκος ὕμος σὴν πόνο τῶν ἀνθρώπων. Καὶ
εἶναι, δεσποχῶς, τὸ τελευταῖον, γαινήμενον γενικό.Κα-
μὴ δονατῆ πῶς, κἀνενα ξεσπασμα ποιητικῆς νιότης.
Καὶ ἢ ποίησὶ μας ἀκόμα τῆς νέας γενιᾶς παρουσιάζει
ἕνα φαινόμενον ἀγαπῶ καὶ πιαδωρό. Γι' αὐτὸ μὲ
ἀνακούσι ἐβλεπα τὴ νιότη τοῦ κ. Π. Ταγκ. μὲ εἰ-
λικρινεία γὰ ξεχνεταί. Ἀγίγει τὴν ψυχὴ του, τὴν
ἐντίπωση του — ἐντίπωση ψυχῆς ἐνὸς νέου — γὰ
μὴ μὲ εἰλικρινεία, ἔτω τὴς περισσότερες φορὲς
πρὸς ζῆμα τῆς ποιητικῆς μονοικῆς καὶ γλῶσσας, μὴς
μελωδικῆς καὶ περισσότερον φροντισμένης τεχνικὰ ἐ-
ξωτερικῆς. Κι αὐτὸ εἶναι ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ
του. Θυνοῖται ἢ τεχνικὴ καὶ ἢ μονοικότητα σὴν
εἰλικρινεία τῆς πῶς ἐμπνευσι. Ἀληθινὴ κα-

ποτε : «Τραγειά είναι τὰ τραγοῦδια του
καὶ οἱ στίχοι του σκληροί,
ὄσν τὰ λυθάρια...»

Ὅμως δὲ λείπουν καὶ οἱ στιγμές πὸν τὰ ζωικά βά-
σανα καταβάλλουν καὶ τὴν πῦθ δυνατὴ ἰδιοσυγκρα-
σία. Καὶ ὁ ποιητὴς μας ἔχει τοὺς πόνους του καὶ
τὶς μελαγχολίες του. Μὰ καὶ ὁ ἀντὶς μένει πολὺ ἀ-
ληθινός. Καθόλου ὑπερβολικός. Σὲ τέτοιες στιγμές
χρωσιέται καὶ τὸ «Κῦμα», πὸν μαζί με τὸ τραγοῦδι
τῆς ἀρχῆς «Ροδοῦλα», εἶναι γιὰ μέγα τὰ καλύτερα
τῆς συλλογῆς, τεχνικά καὶ μουσικά μαζί.

Πρὶν νὰ τελειώσω τὶς πρόχειρες αὐτὲς γραμμές,
θὰ ἤθελα νὰ ξανατονίσω τὴν εὐκρίνεια τῆς ἐμπνε-
ψης τοῦ ποιητῆ τῶν «Λυρικῶν», φροῦτο τόσο σπάνιο
σὲ μᾶς, καὶ στὴν ποίησίν μας ἀκόμα!

Ἀκόμα μιὰ φορὰ θὰ θέλα νὰ ξαναφέρω τὴν προ-
σοχὴ τῶν ἄλλων στὴν ποιητικὴ του ζωντάνια καὶ στὰ
ποιητικά του νιάτα, πὸν τοῦ δίνουνε μιὰ ξεχωριστὴ
θέση ἀνάμεσα στὴ νέα γενιὰ τῶν ποιητῶν μας. Ὁ
κ. Π. Ταγκόπ, εἶναι ἕνας ἀληθινὸς ποιητὴς, πού, ἴ-
σως, καὶ ἀπὸ ἐπιτροπὴ τῶν γύρω του, ἀγίνει τὴ σκέ-
ψη του λεύτερη — δίχως δεσμά — νὰ ξεχνῶνται σὲ
καθετὶ πὸν τὸν συγκινεὶ καὶ τὸν ἐνδιαφέρει. Τίποτε
δὲ φαίνεται νὰ τονὲ δεσμεύει καὶ κάποτε δείχνει τά-
σες ἐνὸς πειράγματος διότιελα λυτρωτικῶ. Ὁ ποιη-
τῆς, σύμφωνα με τὸ ἀξίωμα ἐνὸς ἐγγλέζου κριτικῶ,
πρέπει νὰ νιώθει τὸν ἑαυτὸ του πλασμένο ἀπὸ μιὰ
ξεχωριστὴ, θεία οὐσία. Στὸ παρακάτω τραγοῦδι μᾶς
δείχνει τὴ λεύτερη του σκέψη, — ἡ ἀσυνείδητη ἀ-
ναμφίβολα στοὺς ἀληθινὸς ποιητὲς ἀνάλιψη τῆς
«θείας οὐσίας» —, ἀποτελεσμά ἐνὸς ποιητικῶ δημο-
κρατισμοῦ, πὸν μισάρι νὰ τὸ θρόισκαμε σὲ πολλοὺς,
γιατὶ τότες ἴθαπρεπε νὰ τὸ χαιρετίσουμε σὰ φαινό-
μενο γενικώτερον πνευματικῶ ξελιτρωμοῦ, πὸν δυ-
στυχῶς σήμερα διότιελα σχεδὸν μᾶς λείπει :

«Τὸ καθετὶ πὸν ἔχει προὴ στὸ λεύτερον ἀγέρω,
στὸν ἄνεμο φρεσῶ,
λευκὸ πανάκι, ὅταν περνάει περὶφρανο ἀπ' τὴν ξέφα,
καὶ ἀγίνει λίγα κίματα στὴ θάλασσα καὶ ἀφρό,
τὸ καθετὶ πὸν λεύτερο ξαίρει νὰ ζεῖ στὴν πλάση,
σὲ κῦμα ἢ σὲ κορφή, —
ἡνική μου, ἐσὲνα προσκαλεῖ στὸ ἐρωτικὸ γιοτιάσι,
ἡνική μου, ἐσὲν' ἀγκάλιασε καὶ ὁ ἔκανε ἀδερφή.—

ΓΙΑΓΚΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ

— Ὁ κ. Ἄ ρ γ η ς ἔχει φαντασία, μὰ δὲν ἔχει
γερὸ στίχο, δὲν ἔχει τὴν πρεπούμενη δύναμη στὴν ἐκ-
φραση, ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ νὰ ἔχει ποίηση. Ἡ
Μούσα του εἶναι κάπως πρόχειρη, τοῦ ποδιοῦ, κ' ἡ
ρομαντικὴ του διάθεση κάποτε παραπατῆ, καθὼς στὸ
τραγοῦδι «Ἡ χήρα». Ἡ γλώσσα του δημοτικὴ, μὰ ἡ
ὁρθογραφία του γεμάτη ἀπὸ καθαρεύουσα, σημάδια
ἀπροσεξίας γιὰ ἕνα νέο ποιητὴ, ὅχι καὶ τόσο ἀση-
μαντα, ἀφοῦ μάλιστα δίνει τόσες καλὲς ἐπιπιδες με τὸ
διβλίτο του.

— Οἱ ποιητικὲς πρὶξες τοῦ κ. Θ ρ. Κ α σ τ ι α -
ν ἄ κ η εἶναι πολὺ ἀξιοπρόσεχτες. Προσπαθεῖ με
πραποτυπία στὴ διατύπωση, νὰ ἐκφράσει τοὺς ποιη-
τικὸς του στοχασμοὺς. Ὁ ἴδιος χαρακτηρίζει τὴν
ἐργασία του, στὸν ἀναλυτικὸ του πρόλογο, μὲ τὸ ἀπό-

λουθα λόγια : «Μιὰ ἄλλη ἐποχὴ ἐγὼ θέλω νὰ διέ-
πω : τὴν Ἐποχὴ τῆς Νόησης. Γι' αὐτὴνα ἡ σχολιὴ
μου... Ὅλος ὁ τρόπος τῆς ἐργασίας μου εἶναι μιὰ ἴ-
ψωση πρὸς τὴ νόηση».

— Τὸ δροσερὸ καὶ χαριτωμένο μυθιστόρημα τοῦ
Δ ὄ γ ο υ , πὸν πρωτοδημοσιεύτηκε στὸ «Νουμά»,
μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν ποιητὴ Ἡλία Βουτιερῆδη, καὶ
θγῆκε σὲ διβλίτο τότες μ' ἐκδοσὴ τοῦ «Νουμά», ξα-
ναφάνηκε τώρα σ' ἐκδοσὴ τοῦ Ἐλευθεροδράκη. Ἡ
μετάφραση τοῦ Βουτιερῆδη εἶναι γεμάτη ζωή, καὶ
δίνει ὅλη τὴ χαρὰ τοῦ πρωτότερον στοὺς ἀναγνώ-
στες.

— Βγῆκε, τυπωμένο στὴ Σμύρνη, τὸ διβλίτο τοῦ
Θρασύθουλου Σταύρου «Δρόμοι καὶ Μονοπάτια». Γιὰ
τὴν ποιητικὴ αὐτὴ συλλογὴ θὰ γράφει ξεχωριστὸ
κριτικὸ σημεῖωμα ὁ Ρ ἦ γ α ς Γ κ ὄ λ φ η ς στὸ ἐρ-
χόμεσο φύλλο τοῦ «Νουμά».

ΣΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γράμματα ἀπὸ τὸ Μόναχο : «Ἐνα ὑπέροχο βι-
βλίτο γιὰ τὴν ἑλληνικὴ δημοφιλία : «Δοκίμια
καλλιτεχνικῆς γεωγραφίας».

— Ὅταν στὰ 1917 διοικόμαστε στὴν ἀκρολιμνιὰ
τῆς Ὁχρίδας, τῆς πῦθ ποιητικῆς λίμνης τῆς Βυλγα-
ρικῆς Χερσονήσου, καὶ ἀπὸ κει ἀγγατεύαμε με το-
σταγρία τὰ γαλατὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδας, ἀπὸ τὰ ὅ-
ποῖα μᾶς εἶχε χωρίσει κακὴ μοῖρα, μᾶς ἐρχόντουσαν
ἀπὸ νοῦ, περισσότερα ἀπὸ μιὰ φορὰ, οἱ ἑπέρχοιο στί-
χοι ἀπὸ τὴν «Ἰσπύγνεια» τοῦ Γκαίτε, οἱ στίχοι ἐ-
κείνοι, πὸν τόσο μιλάνε στὴν ἡνική κάθε γίλιου τῆς
ἑλληνικῆς δημοφιλίας.

«Und an dem Ufer steh'ich lange Tage,
Das Land der Griechen mit der Seele suehend».

Δὲν πάγαμε ἀπὸ τότε ἀνὰ γερούμε τὴ χώρα
τῶν Ἑλλήνων με τὴν ἡνική, γιατί πολὺ πρὶν ἐρ-
θουμε στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ παιδιὰ, θεωρούσαμε τὸν ἑ-
αντὸ μας πνευματικὰ συγγενὴ με τὸ λαὸ τῆς, μαζί
με τὸν ὅποιο, ἀργότερα, περάσαμε τόσα χρόνια κα-
λὰ καὶ ἄσκημα, μὰ περισσότερα καλὰ. Οἱ στίχοι τοῦ
Γκαίτε, τοῦ μεγάλου ἐρασιτῆ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀμοσ-
φιάς, μᾶς ξανασυγκινῶν ἴσα ἴσα αὐτὲς τὶς μέρες.
πὸν εἶχαμε τὴν εὐτυχία νὰ διαβάσουμε τὸ θεῖο ἔρ-
γο τοῦ Γερμανοῦ συγγραφέα Josef Ponten, «Gri-
echischeLandschaften» «Ἑλληνικὰ τοπεῖα» (ἔκδοσ.
Deutsche Verlagsanstalt—Stuttgart).

Ἀπὸ μεγάλου τόμο, ἕνα ἔργο πραγματικὰ αερε
perennius. Οἱ Γερμανοὶ φιλέλληνες χαροῖσαν
στὴν παγκόσμια φιλολογία πολλὰ ἔργα γιὰ τὴ νέα
Ἑλλάδα. Ἄς ἀναφέρουμε δὴ μόνον τὰ τρία πῦθ
ὁμοφρα τῶν τελευταίων χρόνων : τοῦ Ἐγγελ «Ἑλ-
ληνικὲς ἀνοιξιάνικες μέρες», τοῦ Χάουπμαν «Ἑλ-
ληνικὴ ἀνοιξη», καὶ τῆς Κούρτς «Ὀδοιπορικὲς ἡ-
μέρες στὴν Ἑλλάδα». Ὁ Ἐγγελ γράφει σὰ φιλέλ-
ληνας τῆς παλαιῆς ἐποχῆς τοῦ Φιλελληνισμοῦ, ὁ Χά-
ουπμαν σὰ μεγάλος ποιητὴς καὶ ἡ Κούρτς σὰ...
γυναίκα με τὸ αἶσθημα ἐκεῖνο πὸν χαρακτηρίζει τὴ
γυναίκα καρδιά. Μὰ ὁ Ponten γράφει ὄσν δλους
αὐτοὺς, καὶ — τοῦτο εἶναι ἡ μεγάλη ἀξία του —
ὄσν καλλιτέχνης. Κάποι ἀπὸ τὸν τίλο τοῦ διβλίτου
γράφει : Ein Versuch Rünstlerischen Exdbeschrei-
bens, «Ἐνα δοκίμιο καλλιτεχνικῆς γεωγραφίας». Καὶ

ἀληθινά ὁ συγγραφεὺς κατάφερε νὰ σμίξει τὴν κάπως ξερὴ Γεωγραφία μὲ τὴ θεία Καλλιτεχνία, ὥστε καὶ οἱ δῶο φαίνονται οὐ δὴ ἀγαπημένες ἀδερφάδες.

Ἀλλὰ, ποῦν μποῦμε στὶς λεπτομέρειες, ἄς δώσουμε πρῶτα τὸ περιεχόμενον τοῦ ἔργου.

Ὁ πρῶτος τόμος περιέχει τὸ κείμενον, καὶ ὁ δεῦτερος τὶς εἰκόνες.

Ἔχουμε τὰ ἐπιμέμονα κεφάλαια : Ἡ πύλη τῆς Ἑλλάδος (ἢ Πάτρα), ἢ Ἡλεία, ἢ Τριφυλία, ἢ Μεσσηνία, ἢ Ἰθάκη, οἱ δὴ Μεσσηνίαι, ὁ Ταύριος, ἢ Σπάρτη, ἢ Λακωνία, ἢ Λακωνοαρκαδικὴ κλεισούρα, ἢ ἀριστὴ Ἀρκαδία, ὁ Ἀρκαδικὸς γότος τοῦ Ἀπόλλωνος, ἢ Ὀλυμπία, ἢ κλειστὴ Ἀρκαδία, τὰ τοπεῖα τοῦ Κρητικῶν κελπῶν ἢ Αἰγῶν καὶ τὰ τοπεῖα τῆς ἀνατολικῆς ἀρκαδικῆς, ἢ Ἀργολίδα, τὰ Δελφικὰ τοπεῖα, ὁ Παρνασσός, Βοιωτικὰ τοπεῖα, ἢ Ἀθήνη καὶ τὰ Ἀθηναϊκὰ τοπεῖα, Ἀττικὰ τοπεῖα, τὰ τοπεῖα τοῦ γέρον (τῆς Πελοποννήσου), τὰ Σιροφάδα, ἢ ἄκρον, ἢ Θάλασσα.

Ὁ δεῦτερος τόμος μᾶς δίνει 127 καλλιτεχνικὲς εἰκόνες γιὰ διάφορα γνωστὰ καὶ ἄγνωστα μέρη τῆς Ἑλλάδος. «Ὅλες οἱ εἰκόνες εἶναι φωτογραφίαις ἢ σκίτσοι τῆς γυναικας τοῦ συγγραφέα, πὸν τὸν συνόδουε στὶς ἐκδρομὰς του. Ὅλα δείχνουν πὸς ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ μιὰ τέλεια ζωγράφισσα καὶ καλλιτέχνηδα.

Μπροστὰ στὸ κείμενον τοῦ ἔργου τον βάζει ὁ συγγραφεὺς τὰ λόγια τοῦ Μπαύρου : «Γιὰ μὲνα τὰ ψηλά βουνὰ εἶναι ἕνα αἰσθητικόν». Καὶ πραγματικὰ, σὺν ἕνας δεῦτερος Μπαύρου ἔχει τὸν Ponten τὴν ὁμορφιὰ τῶν ἑλληνικῶν τοπεῶν, πρὸτ' ἀπ' ὅλα τῶν βουνῶν. Εἶναι φανταστικὰ ἔρωτεμένος μὲ τὴ γέση, πὸν εἶναι γιὰ τὸν ἀληθινὴ εὐτυχία. Γι' αὐτὸ μπορεῖ καὶ γράφει λόγια σὺν τὰ βόλονθι :

«Πόσο λίγα πράματα χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος γιὰ τὴν εὐτυχία του, ἀφοῦ ἕνα μικρὸν ἴσιον μονοπάτι ἀπὸ κάτου ἀπὸ τὴ σκιά, μπορεῖ νὰ τὸν κάνει εὐτυχημένον.»

Ἄλλο.ῶν.

«Ἐκδρομὲς σὲ ὁμορφὰ τοπεῖα μποροῦνε νὰ γίνοντ' γιὰ τὸν ἄνθρωπον οἱ πῶ εὐτυχημένους στιγμὲς τῆς ζωῆς του.»

Πολὺν μεγάλον ἔρωτα αἰσθάνεται γιὰ τὶς βουνοκλεισούρας :

«Ἡ λέξη "κλεισούρα" εἶναι μιὰ ἀπὸ κείνες πὸν ἔχουν πάντα μιὰ θεία ἔννοια. Κρασί, ἔρωτας, τραγῶδι, μπάνιο, κλεισούρα, περιβόλι, ἕνας μαγικὸς κῆλος λέξεων!»

Καὶ ἄλλο :

«Μιὰ κλεισούρα φαινομενικὰ εἶναι ἕνα περὶθῆ, μιὰ ἄκλειψη μέσα στὰ βουνά, τὸ πῶ χαμῶδ καὶ γιὰ τὸ ἄνθρωπον πῶ πῶ κατ'ἀλλῆλο χάσμα ἀνάμεσα στὸς τοίχους τῆς πεδιάδας. Τὰ βουνὰ ἴσως νὰ περιγροῦνε τὴν κλεισούρα, μιὰ ἐμεῖς τὴν ἀγαποῦμε γιὰ τὴν εἶναι κείνη πὸν ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ βουνοῦ μᾶς τραβάει, σὺν ἄνθρωπος, περισσότερο.»

Κείνος πὸν ταξιδεύει στὴν Ἑλλάδα ἢ στὴν Ἰταλία, διατρέχει τὸν κίνυνο νὰ μὴ βλέπει τὰ πράματα ἔπως εἶναι, ἀντικειμενικὰ. Ἡ ἀρχαία ἱστορία ἐπηρεάζει τὸ νοῦ καὶ τὴν καρδιά τοῦ στρατοκόπου. Ὁ Ponten ὅμως κατάφερε νὰ μείνει λυτρωμένος ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἐπίδραση γι' αὐτὸ συμβουλευόμενος τοὺς σιροφάδα πηχίους» νὰ μὴν πάροντ' τὸ διβλίον

αὐτὸ στὸ χέρι. Θὰ μείνοντ' κάπως ἀπογοητευμένοι ἀπὸ τὸ διάβασμα, ἂν καὶ ὁ συγγραφεὺς ἐκεῖ πὸν πρέπει — μιὰ μονάχα ἐκεῖ — δὲν παραλείπει μὲ ποιητικὰ αἰσθητικὰ νὰ ἔνει τὴν ἀρχαία δόξα.

«Σὲ πολλοὺς ἔνα τοπεῖον μονάχα τότε ἀρέσει, ὅταν ἔχει νὰ ἐπιδείξει κανένα ἱστορικὸν γεγονός. Αἰσθάνονται τὸν ἑαυτὸ τους σὲ ἕνα τοπεῖον χωρὶς ἱστορία σὲ σὲ μοναξιά. Γι' αὐτὸ τόσοι ἐπερχειμῶνε πολλὰς φροδὲς ἐπερβολικὰ τοὺς ἑλληνικοὺς καὶ λατινικοὺς τόπους. Ἐμεῖς δὴ προσπαθήσομε νὰ μείνοντ' μακριὰ ἀπὸ τὴν ἐπερχειμῶνη αὐτή. Ἡ γέση γιὰ τέτοιους εἶναι μονάχα σκηνή, ὄχι αὐτὸ τὸ δρῆμα. Κατὰ βάθος δὲν ἀγαποῦνε τὴ γέση, ἀγαποῦνε μονάχα τὸ ἄνθρωπον, ἢ ἀγαποῦνε τὴ γέση γιὰ τὸ ἄνθρωπον. . . .»

Καὶ λίγο παρακάτω :

«Ἀποφάσισα νὰ μὴν ἐνδιαφερῶ πολὺ γιὰ τὴν ἱστορία καὶ γιὰ τὶς ἀρχαιότητες. Περισσότερον ἐνδιαφέρω δὴ ἔχω γιὰ κανένα λόγο τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ τὰ παραμῦθια τοῦ λαοῦ πὸν ἔχουν ξεπηδήσει ἀπὸ τὰ διάφορα τοπεῖα. Ἡ ἐξήγησή τους ἢ ἕνα γεωγραφικὸν γεγονός τῶν ἀρχαίων τόπων, θὰ μὲ τραβήξει περισσότερο, παρὰ τὸ σχεδιάγραμμα ἐνὸς τοῦ ἢ ὁ τόπος καμίας μάχης».

Μολαταῦτα ὁ ποιητικὸς συγγραφεὺς δὲν καταφέρνει νὰ περάσει ἀδιάφορος ἀπὸ τὶς ἀρχαιότητες, μὰ δὲν τὶς βλέπει μὲ τὰ ξερὰ μάτια τοῦ ἀρχαιολόγου, ἀλλὰ σὺν ἐνθουσιασμένους καλλιτέχνης.

«Ἡ Ἀκρόπολις εἶναι τὸ πῶ ἱερὸ καὶ τὸ πῶ ὁμορφου κομμάτι τῆς γῆς. Ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ ἄλλες χῶρες, ἀπὸ μεγάλα κράτη. Εἶναι τὸ πῶ ὁμορφου δημιουργίαν τοῦ τόπου, τῆς τέχνης, τῆς γέσης καὶ τοῦ ἀπῶρον. Γιὰ νὰ ἴδῃ κανεὶς μιὰ γορὴ τὴν Ἀκρόπολι, ἀξίζει τὸν κόπον νὰ γεννηθῇ, νὰ τοιμήσῃ νὰ κάνει τὸ πῶ μὲς στὴ ζωή».

Γιὰ τοὺς ἄνθρώπους τῶν μερῶν πὸν ἐπισκέπεται ὁ συγγραφεὺς, δὲν ἀκούμε πολλά, γιὰ τὴν πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἤθελε νὰ πῶ τὴν ἑλληνικὴ γέση. Μὰ ἀφοῦ καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι μέρος τῆς γέσης, ρωτάει :

«Δὲν πρέπει ὅμως, περιγροῦντας τοπεῖα, νὰ λέω καὶ δὴν τῶν λόγια γιὰ τοὺς ἄνθρώπους, ἀφοῦ μιὰ γιὰ γαῖθάρους καὶ γοιστεῖτες, γιὰ ἐλίτες καὶ γαλατοῖδες, καὶ ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀκόμα τὸ πῶ ἔρωτον ζῶον καὶ τὸ πῶ εὐγενικὸν κῆτον.»

Ἀληθινὰ χρυσὰ λόγια βροσκοῦμε ἐδῶ καὶ κει γιὰ τοὺς καλοὺς χωριῖτες καὶ παντικὸς τοῦ Μοριῶ καὶ τῶν νησιῶν :

«Σὲν φιλόξενο σπίτι μᾶς ἐτοιμάζοντ' τὸ σιρόμι ἀπάνον σὲ σερτοῦκια. Ἡ ὁμορφου χωριῖτουσα, μᾶς ρωτάει, ἂν εἶμαστε παντρεμένοι ἢ ὄχι. Στὴν μιὰ περίπτωση θέλει τὰ σερτοῦκια τῆς μοναδικῆς τους κάμαρας νὰ βάλει τὸ ἕνα δίπλα στὸ ἄλλο, στὴν ἄλλη δὴ μόνον τὰ σερτοῦκια τὸ καθένα κοντὰ στὸν τοίχον του. Τὶ ὁμορφου Ἀρκαδικὴ ἀρέσει!».

Ὅταν φεύγοντ' ὕστερα ἀπὸ πεντάμερον διμωνὴ ἀπὸ τὰ Σιροφάδια, γράφει ὁ συγγραφεὺς :

«Ὁ Σεροφῶν εἶναι σχεδὸν ἕνας Κύριος, καὶ δὲν τοιμῶν τὸν τοῦ προσφῶρον χρέματα. Τοῦ χαρίζω τὴν πῶξίδα μου. Σφίγγω τοῦ πιστοῦ παλληκαριοῦ γκαρδικὰ τὸ χέρι. Μοῦ φαίνεται πὸς γυαλλίζει ἕνα δάκρυ στὴ γωνία τοῦ ματιοῦ του. Πόσο ἀγαπῶ τοὺς καλοὺς ἄνθρώπους ἐνὸς ἀπλοῦ λαοῦ! «Σὲν καλὸ!» μᾶς φωνάζοντ'.

Στήν 'Αθήνα ο Ponten δέν παραλείπει νά επι-
σκερτεῖ καί τόν καταγκίδση τοῦ Σταδίου (παράσκα-
ση : ὁ Καταγκίδσης ψωμάς), ὅπου τοῦ κάνει γούστο
ὅτι ὁ Τούρκος τρώει τὸ περισσότερο ξέλο.

Ὁ συγγραφέας ἤθελε, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, νά γνωρίσει
τὴ νέα 'Ελλάδα, κ' ἔτσι δὲ γινιάνουν ἀπὸ τὸ παρα-
τηρητικό του μάτι καὶ μερικὲς ἀδυναμίες τῶν νεώ-
τερων 'Ελλήνων. Ἡ πολιτικομανία τῶν Ρωμιῶν
δὲν τὸν ἐνθουσιάζει καθ' ὅλόν, καί μεγάλη στενοχώ-
ρια αἰσιάνεται ἀπὸ τὴν ἔλλειψη... ἐρωτικῶν ζευ-
γαριῶν οἰοῦν δρόμους τῶν μικρῶν πόλεων καί χω-
ριῶν. Τὴν ἀναιολιτικὴ δμως τεμπελιά τῶν καλόγε-
ρων τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου ὀρίσκει πολὺ ὕμωρη :

«...Αὐτὴ τὴν τεμπέλικη-ζωὴ τῶν μοναστηριῶν,
δὲν πρέπει νὰν τὴ βλέπει κανεὶς μὲ γερμανικὰ ἢ κί-
λιας μὲ προτεσταντικὰ μάτια, πὸν θεωροῦνε γιὰ ἀνά-
ξια καί τὴν μοναστηριακὴ ζωὴ τῶν Γερμανῶν καθο-
λικῶν. Ἡ τεμπελιά εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς φυλῆς,
τοῦ κλίματος, τῆς ἱστορίας, τοῦ τρόπου τοῦ σκέπτε-
σθαι. Πρέπει κανεὶς νά θέλει νά ἐννοεῖ τοὺς ἀν-
θρώπους γιὰ νά τοὺς ἐννοεῖ. Αὐτὴ ἡ τεμπελιά, ὅσο
ἀνήθικη κι ἂν εἶναι, εἶναι πολιτικός, εἶναι δι-
σχυροῦν ὅλα, ὕμωρη. Μακάρι στήν Ἑυρώπη μας,
πὸν ἰδρῶνει ἀπὸ τὴ μεγάλη ἐργατικότητα, νά εἶχα-
με καί ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὕμωρη τεμπελιά».

Στὴν Ἀκρόπολι ἀπάνου ἔχει ὁμοιες σκέψεις :

«Εἴμαστε Ἑυρωπαῖοι καί Γερμανοὶ διεγθραμέ-
νοι ἀπὸ τὴν ἐργασία, ὥστε πρέπει νά κοπιᾶζουμε γιὰ
νά μὴ δοιεύουμε μιά μέρα πολὺ. Στὴν Ἀκρόπολι
φαίνεται ἡ ἐργασία ὡν ἁμαρτία. Μονάχα μιά ἐρ-
γασία ὑπάρχει : νά βλέπεις. Μιά μόνη αἴτηση ἔ-
χει κανεὶς : τὸ μάτι...»

Μὲ τὶς λίγες αὐτὲς πεντιές δώσαμε μονάχα μιά
πολὺ μικρὴ εἰκόνα τῆς ἀξίας τοῦ βιβλίου τοῦ Ponten
Ἐχουμε τὴ γνώμη πὸς εἶναι ἀπ' ὅλα τὰ ἔργα πὸν
γραφετῆκατε τὶς τελευταῖες δεκαετηρίδας ἀπὸ τα-
ξιδιῶτες γιὰ τὴ νέα 'Ελλάδα, τὸ πὸν τέλειο, καί
πρὸ πάντων τὸ πὸν ὕμωρη. Στὸν ἐπίλογο, λέει ὁ
συγγραφέας :

«Δὲ θέλω νά δώσω τίποτα ἐπιστημονικό... Ἡ-
θελα νά γράψω ἓνα ὕμωρο βιβλίο. Ἐνας ἐπιστή-
μονας πὸν γράφει ὕμωρα, παίρνει κακὴ γήμη καί
βλέπει τὴν καρδιά του σὲ κίνηση· ἐγὼ δὲν εἶμαι
ἐπιστήμονας».

Ὅτι μολατωῖτα τὸ βιβλίο θὰ εὐχαριστήσῃ καί τὸν
ἐπιστήμονα, πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὸ γεωγράφο, τὸ δείχνει
κάθε κεφάλαιο, ὅταν μιλάει γιὰ τὴ γεωλογικὴ σύ-
σταση τῆς ἑλληνικῆς γῆς. Πρὸ πάντων τὸ κεφάλαιο
γιὰ τὰ Σιρόφάδια ἀξίζει ἐπιστημονικὰ ἓνα ὀλάκερο
βιβλίο μὲ τὸν πὸν καλλιτεχνικό τρόπο γραμμένο. Μὲ
τὴν ἐπιτοκεψὴ του, μποροῦμε νά πῶμε, ξαναἀνά-
ψε ὁ συγγραφέας μας τὰ νησιά τῶν Ἀρναίων, πὸν ὀ-
χι μονάχα στὴ Γερμανία εἶναι σχεδὸν ἄγνωστα, μὰ
καί ὁ αὐτὴ τὴν 'Ελλάδα ἀκόμα.

Νομίζουμε πὸς δὲν πρέπει νά ὑπάρχει Ἑλληνας
καλλιτέχνης, ποιητῆς καὶ ἐπιστήμονας, πὸν ξαίρει
γερμανικὰ, κι ἀγαπάει τὴν ὕμωρη του πατρίδα, καί
νά μὴ ἔχει στὴ βιβλιοθήκη του τὸ ἀριστοῦργημα αὐ-
τὸ τῆς γερμανο - ἑλληνικῆς φιλολογίας. Μὲ τὰ
«Ἑλληνικὰ ποιεῖα» του ὁ Ponten θεωρεῖται στὴ
Γερμανία ὡν ἓνας ἀπὸ τοὺς πὸν ἐμπνευσμένους τρα-
γουδιστὲς τῆς ἰθάδικῆς Ἑλληνικῆς Ὅμορφης.

Γιὰ τὰ ἄλλα φιλολογικὰ ἔργα τοῦ Ponten θὰ
μιλήσουμε σὲ καμιά κατοπινὴ μας ἀνταπόκριση.

Μόναχο

ALEX STEINMETZ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Γιάν. κτλ. Ἄς εἶναι, ἔχεις καί δὲν ἔχεις δικαίω μὲ τὸ
«γερόγραμμα». Ὁ κ. Ξενόπ. ὑποστήριξε, ὅχι πὸς γενικὰ
ὄλες οἱ σύνθετες λέξεις ἀλλάζουν. μὰ μόνον ὅσες πάθησαν
ἔτσι, ὡς σύνθετες, ἀπὸ τὴν ἀρχαία. Ἀ.γ. Ἐχουμε τὸ χέρι
μὰ μποροῦμε, λέει, νάχουμε καί : χεῖρόγραφο. Ἐ-
μεῖς ὅτισο, πὸν θέλομε ὅσο τὸ δυνατό ὀμοιομορφία στὴ
γλώσσα, τὸ λέμε καί τὸ γράφουμε χεῖρόγραφο, κι ἄς
μὰς κατηγορήσῃ γιὰ μαλλιαροὺς ὁ κ. Ξ... κ. Πέτρο Ἀγ.
Ποῦ τὸν εἶδες τὸ θάνατο ὀλόρωθ καί μαζαρένιο· μάλι-
στα, καί μὰς τὸν περιγράφεις; Ἡ «ἐλί» τῶν ἀδυνατών
ἀδύνατο νὰ σταῖε λυπημένῃ ἢ καί χωροῦμενα : τὸ ὑπό-
νου τὸ κροσί». Ἄν τὴ σίφεις, μόνον λάδι μπορεῖ νὰ
σταῖε. — κ. Φ. Ἄστ. Ἄ μὰς ἐστεινετῆς τῆς «Νεαίδας
τὸ μαντήλι» ἀπ' ἄλλου, δὲ θάματα καί τόσο ἀπατητικοί.
Μὰ ἀπὸ τὸ Ἀργίνο, ἀπὸ ὅπ κ μὰς τὸ στέλνεις, ἔχουμε
πολλὲς ἀπατήσεις, γιὰτὶ μὰς κακομάθανε μὲ καλὸς στίχους
ὁ πατριώτης σου. Ἄ.γ. Χατζόπουλος, Κίμων Γυλιώτης, Ἄθ.
Κυριαξής, Ἄγγελος Χριστιάνδης καί τόσο ἄλλοι ἀκόμα.
— κ. Γ. Παπαδ. Τὸ γραμματικὸ σου : Παλαῖδ· ἀναγνώ-
στης ἔσθον τὴν ἐπιθυμίαν νὰ σὲς ἀποστείλω ἓν ποιηματά-
κιον, πεινιῶς ὅπως τῆς προσηκούσης τιμῆς, μὰς
κατωγυλίνης μὲχρι διακρῶν. Δὲ μὰς συγλίνης ὅμως καί
τὸ ποιηματάκιόν σου καί λυποῦμαστε κατὰκαρδα γι' αὐτό.
— κ. Σμ. Λαμ. Δὲν ἄξιζε νὰ πολυτιμωθεῖς. Δὲν τὸκρινε
ὁ Τυγκ. Τὸκρινε ἄλλος, πὸν τεχνίτης, στὸ δῆγμα, καί δὲν
τὸ βρήκε καλὸ. Βλέπεις, δὲ σοῦ λέμε πὸς δὲν εἶναι καλὸ,
μὰ πὸς δὲν τὸ βρήκε ὁ συνεργάτης μας καλὸ. — κ. Μ. Ἡλ.
Ὅχι καί τόσο καλὸ. κ. Πάρι. Καλοῦντοκα μὰ ὄχι καλὰ.
Δουλενε ἀκούεσθαι κ' ἔτσι ὁ καρδὸς δὲν πάει χαμένος. —
κ. Πέτρο Σκ. Τίποτα. — κ. Ἀσκ. Γυίν. Πολλοὶ ἀπ' τὸ νησί
σου μὰς πληροφοροῦν πὸς εἶσαι Ἀσπασίος κι ὄχι
Ἀσπασία. Λοιπόν, κἀκερ Ἀσπασίε, θὰ δημοσιουτεῖ καί
τὸ Ἐρικο Καρίνι, μὲ μὲ ἄρσενικὰ ἔπομαρφη. Καρδὸς
νά τελώνουμε πὸν μ' αὐτὴ τὴν κωμῶδια. — κ. Γ. Ἀνδ. Δὲν
εἶναι καί τόσο καλὰ καί λυποῦμαστε γι' αὐτό. Χρεῖζεται
ἀκόμα κάπια μελέτη τοῦ στίχου καί πολὺ, παραπολὺ προ-
πόνηση, νὰ πῶμε. Ἡ διεύθυνση τοῦ Γ. εἶναι Ἐρμη-
ρίδα τοῦ Χρηματιστηρίου. — κ. Νικ Σκ. Κάτι ἔχουν μὰ
καί ἀρκετὰ τοὺς λείπουν. — κ. Δ. Φυλ. Ἄμα γράφεις τί-
ποτα καλύτερο μὰς τὸ στέλνεις. — κ. Σ. Μπορεῖ ὁ «στερ-
νοὶ σου στίχοι νάιναι λυπημένοι», δυστυχῶς ὅμως δὲν εἶναι
καί πιτυχημένοι. — κ. Θ. Μαν. Δὲν ἀμφιβάλλουμε πὸς ἡ
«Μικρὰ» τῆς Λίριουσα, «γνησία Ἑλληνίς ὄσα, γνωρίζει
ἄρστα τὴν γραμματικὴν», ὅς τόσο τὰ μαζαριτάρια αὐτὰ
πολὺ συνειθισμένα καί ἀποδείχνουν, καθὼς τὸ εἶπαμε κι
ἄλλοτε, ὄχι ἀγγραματοσύνη, μὰ πὸς ἡ καθαρεύουσα. ὀν
τεχνητὴ γλώσσα πὸν εἶναι, ἀδύνατο νὰ γρημτεῖ σωστά.
κ. Κορ. Θαλ. Σ' εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ γράμμα σου. Σοῦ
γράψαμε κι ὄλας ἄλλοτε, μὰ τὸ γράμμα μὰς τὸ γέμισε
τὸ ταχυδρ. γιὰτὶ, λέει, δὲ σὲ βροσκανε στὴ Μιτυλήνη. — κ. Τιμ.
Γ. Καλὸ τὸ τραγούδι, μὰ περιμένε, Χριστιανέ, νὰ πάψει
πρῶτα τὸ μακελιό. Θεὲς νὰ μὰς στείλεις μέσα; — κ. Φελ.
Ἄχ, αὐτὴ ἡ καστανομάτα πὸν ἔπαιζε μὲ τάνθια τὰ μω-
κάτα κ' ἔβγαινε ἀπὸ τὰ στήθη τῆς τὰφρίτα ἓνα ἄχ, ὄχι
καί τόσο καλὸ τραγούδι !... — κ. Α. Ροδ. Μὰς ἄρεσε
πολὺ ἡ «κούπα ἢ κοιμιστῆρα» πὸν ὀμάει τόσο ὕμωρη μὲ
τὴ «γαλιάντρα τὴν κελαιδίστρα», μὰ οἱ ἄλλοι στίχοι δὲ
μὰς ἄρσαν καθόλου, ἀφοῦ δὲ λένε σκεδὸν τίποτα. — κ. Δ.
Παυλ. Λοιπόν, ἀφοῦ λογαριάζεις τὴ γνώμη μας, ἔπρεπε
νὰ μὴ διατάσεις νὰ κἀνεις κείνο πὸν σοῦ συμβαίνει συχνά.
— κ. Ἀλεξ. Ναρ. Τὶ τοὺς θὲς τοὺς κλημῶς τῆς; Ἀφοῦ δὲ σοῦ
τοὺς λέει, τὸ κορίτσι, γιὰτὶ θὲς νὰ τὸ ἐκμάσεις μὲ τέτοιους
στίχους; — κ. Κ. Ἄστ. Σοῦ χρεῖζεται ἀκόμα λίγη προπό-
νηση στὴν «Ἑλλάδα» καί στὴ «Σφαῖρα». Ἀνεπιφύλακτα
σοῦ λέμε πὸς θὰ γράφεις καλὰ μιά μέρα. — κ. Ἀρκερόλη-
φτο. Στείλαμε καί μεῖς στὴν περίφημη αὐτὴ γιορτὴ τοῦ
«Βασιλικού» τὸ συντάχτη μας Πικραγκάδη, πὸν, ἀφοῦ ἄ-
κουσε καί εἶδε, μὰς ἔφερε τὸ ἀκύλουθο ἐπίγραμμα : «Γιὰ
τὰ εἰκοσάχρονα τῆς Πινακοθήκης, στὸ διευθυντή της»:

Τὴν καθαρεύουσα ἔμνευς, εἰκοσι χρόνια τώρα,
καί κουβαλᾷς στὸ φύλλο σου τὴ δασκαλία ψάρα,
κι ἄ νὰ χτυπᾷς τοὺς μαλλιαροὺς δὲν τὸ θαρροῖς ἀνήθικο,
ἔξου νὰ σὲ φωνάζουμε καί μεῖς : Πινακοθήκη.